

Шариаьтди хъди гъарахай!

ДАГЪУСТАНДИН МУФТИЙ ШЕЙХ АБЪМАД-ГЪАЖИ АФАНДИЙИН 2012-ПИ ЙИСАН 1-ПИ ДЕКАБРИ ИМАМАРИН СОВЕТДИЪ ГЪАБХЫ УЛУХУБ

Сабни нубатна узу узканра ва учв-канра Аллагъу Тааьлайи ухъуз уч духъну насигъят тувуз, жигъил насариз ужувлакан ктибтуз мумкинвал тувбаз гъамд апуб ккун апIураза.

Исламдикан ачухъди пуз гъидритру вахтарра душну думукъан вахт гъабхундар. Аллагъу Тааьлайи ухъуз мициб мумкинвал, ухъу ужудар ву, кIури тувнайиб дар, гъамдинди Аллагъу Тааьлайи ухъуан имтигъан гъадабгъура. Ихъ абйири Къур'ан урхруган, гъудган апIруган, дурариз жаза туври гъахъну, хъа ухъуз ихтияр тувна. Дагъустандин улихъ хъайидарира ухъуз кюмек апIуз гъазурди ву, эгер ихъ ниятар марцидар вуш. Гъаци вуйиган, Аллагъу Тааьлайи гъаму вахтна ухъу халкъ апIбанра ухъу Дугъаз гъамд дапIну ккунду. Эгер ухъу му ниъматариз гъамд дарапIиш, ухъу дурарихъ мягърум хъуз мумкин ву, хъа къаляхъ гъибису ниъмат хъанара гъюз гизаф мумкинвалар адар.

Ихъ аьдат вуйиганси, гъачай «Фатигъа» сура, шубуб «Ихлас», ва «Салатуль Фатигъа» дурхну, ихъ вари шагъидариз бахш апIидихъа.

Гъаму гъийин мажлисдиканра сакъюдар гафар пуз ккундузуз. Учү вари гъаждиз гъушдар гъалназ гъайиз ккилигурайча ва гъаму вахтна магъа мусурмарин цийи йисра улубкъну. Гъамрар вари фикриз гъадагъну уч хъуз ният гъапIунча, гъюру гъаждиз цийи къуватаринди ва Аллагъу Тааьла рази шлуганси гъазур хъуз. Эгер ухъу ихъ вари ляхнар Шариаьтди хъди апIури гъахъиш, Аллагъу Тааьлайи Дагъустан къаза-балйирихъан уьхиди, штар алжагъбахъан, ахю микларихъан, цунамайрихъан ва гъ.ж. ИншаАллагъ, узу гъаци шул кIури, умуд кивраза. Гъаци вуйиган, ухъу гъи тазатIан ляхнихъ хъюгърайиганси дилихну ккунду. 20 йисандин муддатназ имамвал апIурайи ксарра а. Улихъ йисар кIваълан гъаъну,

хилар хъержвну, натижа аьгъю шлуганси дилихну ккунду. Саб мисал хибдиза: эгер машиндин двигатель гужлиб гъабхъиш, саб сьаьтна 100-120 км газдиз илзигруганра кмиди дишлади гъялак шулу – машин улихъ ебруганси шулу. Ихъ двигателарра гъацдар «гужлидар» духъну ккунду. Жъувкан фикир дарапIди газдиз илзигну улихъ душну ккунду. Гъаз гъапиш ухъу кечмиш гъахъиган, ихъ жанар мялхъьари итIуру. БитIариз ипIуз жандак уьхну гъаз вухъа? Аллагъу Тааьлайи туву мумкинвал ишлетмиш дапIну ккунду закурин йигъан гъайифвалар дизригуз. Гъаму гафар узу учвуз йиз ккуни гъардшаризси, баяризси кIураза. Сакъюдар гафар йиз ляхниканра пидиза. Узу муфтигъиди дугъужву вахтна (думу вуйи 1998-пи йис, 24-пи авгъуст), йиз ляхин фици шуйка кIури фикрарикк шуйза, гъаз гъапиш узузра цибтIан фужкIа

аьгъдайзуз ва узу аьгъюдар думукъан адар кIури фикир вуйиз. Думу вахтна душваъ гизаф фикирлу, ижми ксар лихурайи. Дурари узуз кюмекнан хил гъачIабккну. Вари аьлимариз чухсагъул кIураза: учву узуз гизаф кюмек гъапIунча, жараб дарш читин гъялназ итундарчва. Узу кIваантIан учвуз чухсагъул кIураза. Гъамд апIбакан кIури пуз ккундузуз, Дагъустандин улихъ хъайидар – улихъдинра гъамусдинра, мусурмарра мусурман дарударра – дурариз узуз гъюмат апIуру. Узу мидкан фикир апIури гизаф вахт вуйиз, ва гъамциб жаваб гъибихъунзуз: Аллагъу Тааьлайи дурар узуз гъюмат апIуз мажбур гъапIну. Мидхъанра узу Аллагъу Тааьлайиз гъамд апIураза. Йиз ляхнин гъаькънаан хъанара. Саспидари узу ляхнилан улдучIеуру, йиз йишв'ин жара кас дугъужвуру кIури фикир апIура.

Нумрайиъ:

ВаритIан ужуди Къур'ан аьгъюру

Ватандихъ зиг уву зегъмет, думу берекет айи аьмал ву

Мугъяммад пайгъамбар бабкан гъахъи ваз

Аллагъди ﷺ Гъаьнайир ва Дугъаз варитIан ккунир

МУГЪЯММАД ПАЙГЪАМБАРИН ﷺ УЪМРИКАН ЖИКЪИДИ

Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ филин йисан раби-уль-авваль вазлин 12-диз, итни йигъан Мекка шагъриъ, къурайшитарин тухумдиан вуйи Гъаьшимдин хизандиъ бабкан гъахъну. Дугъан адашдиз Абдуллагъ кIуийи, дадайизра – Аминат. Думуган Аьравийиъ айи аьдатариз асас духъну, къюд йис хъайизкъан вуйи вахтна Саад кIуру тухмарикан вуйи Гъалимат кIуру хпири дугъаз чан мухрилан никк тувнийи.

Пайгъамбарин ﷺ адаш къанна хъуд йисаъ ади,

бабак къюб вазлин бицIир кади, кечмиш шулу, хъа дада йикIруган, балин йирхъуд йис дубхънадайи. Думу йикIубалан къаляхъ къюд йисан Мугъяммад чан аба Абдул-МутIалибдихъ яшамаш шули гъахъну. Дугъан миржид йис гъабхъиган, абара кечмиш шулу. Хъасин думу чан халу АбуТIалибди чахъна гъадагъуру. Зегъмет зигбахъна лапра ухди вердиш гъахъи Мугъяммад ﷺ меккалуийрин чарвйирихъ гъушну. Лапра ухди, бицIигандин вахтналан хъюгъну, думу камаллу, гъакъвал ккуни, ихтибарвализ лайикълу,

хъугъ вал кIулиз адабгъуру, чан гаф тасдикъ апIуру, эдеблу, намуслу, гъич саб жюрейинра гъалатIар дарапIуру, фикирлу бай вуди гъахъну. 25 йис яш гъабхъиган, Мугъяммадди, адлу ачIни дишагъли Хадижатдин теклифниинди, думу чаз хпирди гъадагъуру. Гизаф къадар адлу ксариз Хадижат чпиз хпирди гъадагъуз ккундийи, амма дугъу разивал тувундайи. Мугъяммад ﷺ чан ватанагълийирин арайиъ намуслу, лайикълу кас вуди, адлу духънайи, дугъу гъич саб вахтнара кучIал апIурдайи.

Шейх Саид-афандийиз бахш вуйи цийи «Ислам» журнал удубчівна

Улихьна йигъари цийи «Ислам» журнал удубчівну. Му ражари удубчівнайи журнал муганаздинубсиб дар. Вари журнал сар касдиз бахш дапна. Социологияин гьерхбариз вуйи жавабариинди, Саид-афандийиз (къуддиси сирругъу) «2012-пи йисандин инсан» кIуру ччвур тувну. Му кас Исламдиз гизаф мянфяаьт тувур ву. Дугъан ччвурнахъди гизаф уждар ляхнар аьлакьалу ву. Дугъан аьгью аплуз ккуни касди дугъан зегъметназ лигри. Сабпи нубатнаь гьаму журнализ лигай, мушваь гьарсаб макьала ихъ халкъдиз мянфяаьтлу насигъят ву. Му номериь дугъан макьалир ва вяъзйир уч дапна. Душваь Аллагъ Сар вуйиваликан, «Умар ибн Хаттаб йивну йикIуваликан» яркъуди дибикIна. Гьацира

«Ухьу сатIи аплурайиб Ислам ву», «Нафсди ухьу чIур аплуру», «Ислам чIурувалихьан марцциди ву» кIуру ва гьацира жара макьалир а.

Му касдихъди таниш дарудариз, дугъан хабар адрудариз гьамус му аьламанан касдин уьмрихъди таниш хьуз ужуб мумкинвал а. Дугъан уьмрикан аьгью гьаплан, гьаз дугъаз, Исламдин маш, кIури гьахнуш гьаври хьуз читин дар. Дугъан варитIан ахью карамат истикьамат ву - фу ляхниь вушра Пайгьамбарин суннайихъди гьагъювал. Гьамд ибшри Аллагъдиз гьамцдар ксар хьувализ ва айивализ, дурарихьан ужуб нумуна гьадабгъуз шулу.

Аьзиз Мичигишев

Дагъни гьулаь мист цийи алапIну

22-пи декабри Табасаран райондин Дагъни гьулаь мист цийи алапIбаз бахш вуйи ахью серенжем - мавлид кIули гьубшну. Му серенжемдиз багахъ гьуларин имамариз, Огни шагьрин имам вуйи, Дагъустандин къибла терефнан ДУМД-дин вакил Мугьяммад-Рамазан Ражабовдиз ва жара хьлариз теклиф дапнаи. Гьулан жамьяаьтди гьафи хьлар гьюрматлуди къабул гьаплIнийи ва гьуландари чпиз хьлар къабул аплуз аьгъювал заан дережайиинди улупнийи.

Сабпи нубатнаь Дагъни гьулан имам Рамазан халуи гьулан жамьяаьтдиз ахью чугъсагъул къайд гьаплIну. Дугъу чпин гьуландарин сабваликан, дурарин жвуван багъри диндикан гьайгъу кайиваликан чан ахью разивал улупну. Хьасин дугъу гьафи хьлариз кIвантIан чугъсагъул гьаплу ва, мицдар мажлисариз гьубан дереже ахьюб ву, кIури, лап мянфяаьтлу гафар гьаплу.

Дагъустандин къибла терефнан ДУМД-дин вакил Мугьяммад-Рамазан Ражабовди ва Огни шагьрин

имамдин кюмекчи Рашид Аьлимурадовди вяъза-насигъятнан гафар гьаплнийи. Мугьяммад-Рамазан гьажийи гьарсар касдиз Исламдин марцциди хьаплуз чалишмиш духьну ккуниваликан ва мидин багъаллуваликан ктибтну. Чан улхбаь дугъу инсанар гьаври ахьруси мусурман касдин вазифа диндихъди гьагъювал вуйибдиканра гьаплу. Дугъу гьацира, мистар Аллагу Тааьлайн хулар ву, дупну, мистариз дапIну ккуни эдебериканра хабар тувну. Рашид Аьлимурадовди чан улхбаь Аллагъдиз шукур дапIну ккуниваликан яркъуди ктибтну.

Улхбарин арайиь мавлид урхьудари чпин уткан сесниинди, Пайгьамбарин тяриф аплури, мавлидар урхуйи.

Гьит Аллагу Тааьлайи мицдар Аллагу Тааьла шад шлу, инсанариз мянфяаьт кайи мажлисар артухъ аплри! Амин!

Амир Мевлютов

Исламдин СМИ-ийн руководителар уч гьахьну

Казандиь Татарстандин Духовный управленияйиь «Исламдин интернет» кIуру серенжем гьабхьну. Му серенжем Татарстандин духовный управленияйи тешкил гьаплуб ву.

Думу гирами Кьур'ан урхьбиинди ккебгъну. Сабпи гаф Татарстандин муфтийин заместитель Аьдулла-хазрат Адыгамовдиз тувнийи. Душваь гизаф сайтарин регьбар аий. Islam.Ru ва Islamdag.Ru сайтарин редактор Гьажимурад Ражабовди, интернет Аллагу Тааьлайи тувнайи ахью ниьмат ву, гьаплу. «Улихъ вахтари Пайгьамбарин асгъябари дин тарабгъбан бадали фукъан рякьяр ккадаури гьахьну, хъа гьийин йигъан инсандихьан саб бицIи гагъди интернетдианмина дюн'яйин фуну клакIнахьна вушра исламдикан хабар тувуз шулу», - гьаплу Гьажимурад Ражабовди.

Согратль гьулаь мист гьубгну

Гуниб райондин Согратль гьулаь айи мист цIа кабхьну гьубгну. Мистак йишвну сьаьт 2-диь цIа кабхьну, кIури хабар тувну райондин имам Каримулла-гьажийи. Мист бегемди гьубгну, гьуландарин цийи мист тикмиш аплуз хьогъюз ниьт а. Гьацира мистан багахъ хьайи културарин хал ва къюбсана жара хулар гьургну. Гьуландарин гафариинди, цIа

кабхьвал тукарихъди аьлакьалу ву. Дупну ккундуки, 1-пи декабриь кIули гьубшу имамарин советдиь Дагъустандин муфтий Аьгьяммад-гьажийи Афандийи мистарин цIин хатIасузвализ ахью фикир тувну ккунду гьаплнийи.

«Дупну ккундуки, саспи улихъдин мистар цIин хатIасузвал адрувалиан гьургдар ву» - гьаплу муфтийи.

Учредитель
Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

Редакционный совет
Председатель редакционного совета муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД
Махди-хаджи МУТАИЛОВ

Главный редактор
Заурбек (Абдулла) ЯИКБАЕВ

Редактор
Ансар РАМАЗАНОВ

Канонический редактор
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

Корректор
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

Дизайн, вёрстка
Мухаммад МУСАЕВ
Иса ОМАРОВ

Менеджер
Мухаммад ХИРЯСУЛАЕВ
Абдулсабир АХМЕДОВ
Руслан ШАХМАРДАНОВ

При перепечатке ссылка обязательна.
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».
Газета зарегистрирована Федеральной

службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24 сентября 2010 г.
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу: пр-т Акушинского, 20. Заказ № _____

Тираж 2.550 экз.
Сдано в печать 28 декабря 2012 г. в 20:00

Адрес редакции
367015, РД, г. Махачкала, ул. Аскерханова 13а.
Тел.: (8722) 51-85-22.

По вопросам подписки и доставки обращаться по телефону: по Республике Дагестан – 8-988-699-28-24 по г. Махачкале - (8722) 914-222.
E-mail: info@assalam.ru; www.assalam.ru

Шариатдихъди гъарахай!

1 « Учу мицдар фикрар мапанаи. Муфтийин йишв саб ву, хъа учву гизаф вучва, гъаци вуйиган, ичв арайиъ гъожатар хъуз мумкину ву, хъа гъамус учву гъардшарси вучва. Гъаму йишв бадали гъожатар дапнуган, учву гъардаш валиъ гъузну ужу ву. Хъа узу, алгъямдуллилагъ, Аллагу Тааълайи узуз туву мумкинвал, къувват гъац абрисана иш-летмиш аплуз фикир аплураза. Сатиди лихидихъа. Гизафдари, Духовный управлениемъ алимар адар, кфури шулу. Узу Аллагъдиз ﷻ гъамцдар Аллагъдихъан ﷻ гучI айи алимар тувбан гъамд аплураза. Алгъямдуллилагъ! Хъанара узу гъамд аплураза Аллагу Тааълайи узуз му алимарихъна вуйи ккунивал тувбаз. Узуз алимар, талимар ккундузуз, валлагъи, ккундузуз. Дурариз гиран ктапган, узуз гизаф гъагъиди шулузуз. Узуз дурар ккуниган, дураризра узу ккунди шул кфури, фикир вуйиз. Аллагу Тааълайи ухъуз мумкинвал тувну имиди, сатиди лихидихъа. Мажлисдикан кфуруш, гъийин мажлис ачухъуб ву. Гъарурихъан чан фикриъ айиб пуз шулу. Йиз терефнаан учван гъамцдар терефариз фикир тувуб ккун аплураза.

1. Закат тувуб, гъаз гъапиш думу Исламдин мурхъларикан саб ву. Варидариз гъаждиз гъагъюз, гъаждин суалар тамам аплуз чалишмиш хъуз ккунду, хъа закатдин суаларихъди ляхин гъабхрудар цибтган адар, сар Мугъяммадрасул Сааъдугев ву. Учу швнубсаб ражари му суал арайиз адабгънийча ва му ляхин муфтийин заместитель Мугъяммад Мангуевдин иливучна. Закатдин гъакънаан ухъу гизаф къяляхъ вухъа. Гъацира гъудгнин вахтаризра фикир тувай.

2. Гъамус вари хабрар, лазим вуйиб компютериан аьгъю аплуз шулу, кфури шулу, хъа эгер компютер дилибхни гъабхъиш гъаплу? Гъудгнин вахтариз лигуб, дурар ригъдихъди тевуб Мугъяммад Мугъяммадовдин ва Мугъяммад Мангуевдин илирчидихъа. Му гизаф герек вуйиб ву.

3. Мистарин имамариз Исламдиъ айи амрариз фикир тувуб ккун аплураза: «ужувлахъна теклиф апуб, харжувлахъан ярхла апуб» («Амру билль мярфуфи ва нагъюль аьниль мункари»), ва мурар тамам гъаплуризи фициб саваб шулаш. Мидкан узу учвуз дупну ккундар, учвур мидин гъакънаан фукъан вушра вяъзийр гъапунчва. Амруйиз фу дахил шулаш, дидин шартлар, эдебарикан ктибтну ккунду.

4. Жъамъатдин арайиъ гъамусра дишди гъудган аплуз аьгъдру ксар имиди ву. Гъудгниз герек шлуб аьгъю дапну ккунду. Улихъдин вахтари дицдар мектебариз ликбезар кфуи. Гъацдар школийр Тлохдиъ, Батлудхдиъ, Кокрекдиъ а. Гъарсар имамди му ляхин тамам дапну ккунду. Йисан саб ражарикъан аьгъю ксарихъна душну, жвуван махраждиз дилигну ккунду (махраж дишди гъарфар пуб ву). Мисалназ, ихъ машин айихъ. Думу бегъем дилибхни хъайиш, ухъу дугъажурдархъа аьгъир, вахт-вахтарик текстанциъиз душну, дидиз лигури шулха. Учвур ичв къираатдиз, урхрубдиз лигай, асас вуди имамди, улихъ гъучIврудари.

5. Аьхиримжи вахтари фалчйирихъна гъагъюб мода дубхъна, асас вуди хли пул айидар. Имамарикан, дицдарихъна гъагъбан фициб аьхю гунагъ аш, ктибтуб ккун аплураза.

6. Гъацира имамарикан мистариъ марццишназ лигуб ккун аплураза. Ухъу варидариз нумуна духъну ккунду.

7. Сабсана читин месэла - цин хатIасузвал. Дупну ккундуки, саспи улихъдин мистар гъаму ляхнар тамам дарапган, гъургдар ву. Имам му ляхнин себеб гъахъиган, гизаф ужуйи дарди рябкъюру.

8. Саспи гъуларигъ 30-40 йис хъайизкъан баяри швушв аплурад, дурарин тIалабар артухъ вуйиган. Учу 1993-пи йисан Сирияий урхруган, гъадушваъра гъамциб месэла айи. Ич 30 йисаъ айи мялимдихъ швушв хътайи, швушв апIбан бадали газиф пулар тIалаб аплуран.

Гъаму суалназра фикир тувай. Узу гъамци кфураза, 21 йис гъабхъиган, сад йис минди-тинди, баяриз швушв духну ккунду. Гъаз ухъу фицдар-вуш аьдатарихъди гъагъюру? Шариатди дупнадарки, къюр мертебейин хулар ккунду, швушваз 200-300 агъзур пул тувну ккунду, норкайикан вуйи йирфарихъ хъабхъруб дубхъну ккунду, кфури. Хъанара имамарикан гъаму суалназ аьхю фикир тувуб ккун аплураза.

9. Кечмиш гъахъир фаркъат аплуранга гизаф пулар харж аплуру. Кокрек, Чиркей гъуларигъ му ляхин

чан гъалназ дубхна, му месэлара фици тамам дапну ккундуш, гъадрихъан аьгъю апиная.

10. Имамари, алимари чпи ипIруб, убхърубдиз аьхю фикир тувну ккунду. Сар касди узукна ихъ алимар, талимарикан гъамци гъапну: гъилигиган ужудар баяр ву, хъа гъаз-вуш дурарикан берекет рябкъюрадруз. Хъа узуз саб ражари телевизориан, фунуб-вуш медресейиз саб банкди кюмек аплура, кфури гъеебхъунуз, гъадмуган мидин себебнаан гъаври гъахъунза. Талимарин ипIруб гъарамдилан вуйи пул гъабхъиган, дурарин берекет даршул. Гъамдизра фикир тувай.

11. Гъи школийриъ диндин дарсар тувуз мумкинвал тувна, амма китабар ихъ мазгъабдин дар. Гъаму ляхинра дикъат лигуб алди дубхъну ккунду.

12. Саспи инсанари саб гучIвалра адарди фону касдиз вушра къафир кфуру. Гъацдар ксари сар имамдиз уву диндиан удучIвунва туба апIин кфури гъахъну. Инсанариз къафир шлиз кфуруш, мунафикъ шлиз кфуруш, мушрик шлиз кфуруш, хабар тувну ккунду.

13. Дишагълийрин гъакънаанра дарпиди гъузуз шулдар. Гъамус гизаф дишагълийрин машина хъаъра, ва хъауз ккунидарра а. Чпин мумкинвал айидари хпариз машина гъадагъура, думу ужу дар. Хпир увухъди машиндиъ я гъвалахъ, ясана къяляхъ дусну ккунду. Дишагъли рулихъ хъуб узу къабул аплурадара.

14. Гъуларигъ айи имамари дилигну ккуни месэла. Гъуларин вуйи шубар швуваз гъагъруган шагъариз прическийр, макияз аплуз гъагъюру ва гъадму йигъари гъудгнар ккадауру. Ва йишвну дурар, прическа пуч шулич кфури, ахурикъан шулдар, кфури гъеебхъунуз, - столихъ дусну ахуру. Гъаз? Фу бадали? Гъит думу швушвар чпиз айибдин рази ишри.

15. Дишагълийрин алабхъувал. Мягъагъгала шагъаригъ мистариъ жвуми-гъудган 50 агъзурихъна жилири аплуру. Гъарсарин хулаъ хпирна, риш а – гъадрикан Шариатдинди алабхъуб тIалаб апиная.

16. Хъанара кфури шулу шубари чпин квантлар ацлу хъуз душваъ фу-вуш убзру кфури, гъагъ кфуруш узуз гъабкъюндаруз. Гъаци аплурадиз чпин онкологияийн уъзар хъуз мумкин вуйибдикан фикир аплурад. Хъасин думу уъзур сагъ аплуз фукъан пулар харж дапну ккунду.

17. Му месэла узу швнубсаб ражари за гъапунза. Велед бабкан гъахъиган, къюд-шубуд йигъан больницйириъ дадйириз чан веледдиз никк тувуз гъитурдар, ва веледди дадайин молозиво рубкъурдар. Душваъ лихурайидари дадайин никк турувбан бадали жорбежор себебар агури шулу. Ихъ веледари бабан молозиво убхъбан бадали фу вушра дапну ккунду. Ва гъацира душваъ жарадарин веледариз никк туври шулу, дурар никкдихъди гъардшар-чйир шулу. Гъамрар вари узу 99 процент ксари мянфяаъ ктабгъур кфури ктитурара.

18. Швушвар гъитIиклуб. Ухъу улихънаси адабгъу гъюкми му месэлайиз гизаф кюмек тувну. Музыкайикан улхрутанра, гизафдари думу гъал аплуз шулу месэла дар кфури фикир аплуи. Амма, магъа лигайчва, думу месэла гъал дубхънайиб ву. Ляхнихъ хъюгъюб асас пай ву.

Гъаму месэлайихъра ухъу кIваантIан хъюгъну ккунду.

19. Имамар, алимар шлубкъан цибтган гъаждиз дурушуб. Магъа Хасавюртдин имамди гъаждиз дурушуб йикърар гъапну, думу уьмрайиз гъагъиди. Мициб ляхни къюб мянфяаъ а. Сабпиб – ухъу гъелелиг гъаждиз дурушдариз йишв гъибтрахъа. Къюбпиб – Къурбан машкъраъ ухъу ихъ жъамъатдихъди шулахъа. Эгер имамар регъбрарди, кюмекчйирди гъаъруш, думу жара месэла ву. Хъа саспи ксари дина гъагъбан бадали жорбежор себебар агури шулу. Шли-вуш вакил гъапунзу, гъадгъухъанди душну ккунду, кфури. Гъит имамар ва талимар вакилар дарапди.

20. Алимарикан пуз ккундузуз, ихъ саб ужуб дару ляхин айихъ, ухъу чиб-чпиз гъюрмат аплурадхъа. Гъамдинди ухъу иблис шад аплурахъа, гъаз гъапиш иблисди алимариз гъасадвалин шишал тувна. Гъа-чай иблисдин йикъ гъудубшвну, алим, думу фицир вушра, йиз гъардаш вуйиз пухъа. Думу Исламдиз гизаф герек вуйиб ву. Чиб-чпиз гъюрмат дапну ккунду. Хунзахдиъ Ахбердил Мугъяммад кфуру сар гъюрматлу кас ади гъахъну. Дугъаз вари гъуланлари гъюрмат аплуи. Дугъхъан фици варидари увуз гъюрмат аплуру кфури гъерхган, дугъу гъапну, сабпи нубатна узуз йиз хпир гъюрмат аплури гъахъну. Дугъахъинди лигури имбударира гъюрмат аплуз хъюгъну.

21. Тарикъатдиканра сакъюдар гафар пидиза. Имам Шъаранийи чан устаздикан инсанар хъайи йишвахъ думу даккни сар каскъан хъади вуш, валлагъи, сабанкъан фуклара гъапундарза кфуи. Уьмар-асгъабди (Хасавюртдин имамди) му суал за апуб ужуб гъапну.

22. Сабсана суалнакан пидиза. Хасавюртди мавлид-сумчир аплурайиган, мавлид урхурайириз гаф тувну. Дугъу вагъабистари чпин дадйир, чйир швушвди дисуру кфури ктибтуз хъюгъну. Гъаз ву мицдар пуб? Шли дугъхъан мидкан гъерхъра? Инсанар сумчриз шадвал аплуз дупна. Инсанар вяъзийрихъ, мавлидарихъ хъпехъуз дупна. Улихънаси арагъ айи сумчрар гъамус мавлидариз илтIикфура. Гъаз сумчриз мицдар гафар кфуру? Хъа эгер дугъхъаз гъацир вагъабист улуп гъапиш, дугъу шликан вуш гъеебхъунуз пиди. Жвуван гафарихъан жаваб тувуз аьгъяди ккунду, Шариатдиндира жаваб тувну ккунду ва Ахиратдиъра. Мицдар «гъавайиан» вуйи гафар пуб герк дар.

Шлиз Тарикъатдиъ учвуз ккундуш, дугъаз рякъ ачухъди ву. Алгъямдуллилагъ! Фици-вуш гъерхну: гъаз даждин ибар ярхидар ву? Даждиз Женнетдизди зигури гъахъну, хъа диди гъапну: ваъ, душваъ я биши руг адар, я зазар адар, узу дина гъагъбидарза. Зигуи – ибар ярхи гъахъну, хъа амма думу Женнетдиз гъубшундар. Даждиз биши руг герек вуш, дидиз марци йишвахъинди гуж апуб герек дар, гъибтай думу. Эгер инсанди, Тарикъат айиб дар, кфуруш, сарун дугъаз фицдар далилар улупурухъа?

23. Аьхиригъ сакъюдар сатIи аплу гафар пидиза. Гъар жвуми йигъан инсанар гъудгниз уч шулу, имамарин вяъзийрихъ хъпехъуру. Саб жвуми йигъан гъюрбдиз ухъу фукъан гунгъар аплури шулха: телевизориз лигурхъа, футнийр аплурухъа, гъарсаб ликдихъ гунгъар аплурухъа. Хъа гунгъар дархъуз фу дапну ккунду? Туба дапну ккунду. Узу ккун аплураза, имамари варитIан жикъи туба кадабгъну, жъамъатдихъди дурар гъаври шлуганси, туба апуб.

Къюб кфуруб, узу учван ккун аплурайиб: ухъу мусурман гъардшихъан думу хъадру вахтна дюаъ апуб. Эгер думу касдиз вуйи дюаъ къабул дарапIишра, «увузра гъациб ибши» кфури, дюаъ аплу малаикара а, ва гъаму малаикарин дюаъ Аллагу Тааълайи къабул аплуру. Гъаци вуйиган, чиб-чпиз дюаъ апиная. Гъарурин ччвур дупну, дюаъ апуб шартI дар, гъарсар имамдиз, алимдиз, мусурмнар из дюаъ апиная. Ичв дюъийриъ асас вуди Дагъустан дявийрихъан убхюб ккун апиная.

Шубубпиб: Шариатдихъди гъарахай. Эгер ухъу Шариатдихъди гъагъюри гъахъиш, вари читинвалар дургру. Банкдин кредитар дархъиш, хуларра масу тувуб ккун хъибдар. Гизафдари хулар масу тувру, гъаз гъапиш процентар алди пул адабгъуру. Хъа думу фу-вуш ухъуз аьгъахъуз. Шариатдихъди гъарахай! Вари аплуруб Шариатдихъди апиная.

Эгер узу учвуз фтинкIа гиран ктапIнуш, афв апиная, хъа ичв терефнаан фукIа ктубIвнуш, узу учвуз варидариз аьфв аплураза. Гъаму йигъланмина вари цIийи машнаан ккебгърахъа. Гъит Аллагу Тааълайи Дагъустандиз ислягъвал, берекет ва сабвал туври, иншаАллагъ!

Варитан ужуди Къур'ан аьгью

БАХРЕЙНДИЪ ГЪЯФИЗАРИН АРАЙИЪ ГЪАЛИБ ГЪАХЪИ БИЛАЛ АБДУЛХАЛИКЪОВДИХЪДИ ВУЙИ ИНТЕРВЬЮ

«Пайгъамбарин гъядисдиъ дупна: «Учкван варитан ужур Къур'ан аьгью гьапур ва думу жарадариз улупур ву». Къур'андиан сакьюдар сурйир гъурхишра, думу савабнан ляхин ву, ва Аллагъу Тааьлайи дидин аьхю саваб тувди, иншаАллагъ.

Къур'андиъ 114 сура а. Билал Абдулхаликъовди сакьюдар йисарин арайиъ Гирами Къур'ан кьваьлан гьапну. Хасавюрт райондин Новый Костек гьулан агъли 14 йисаъ аийи жигьил Урусиятдин терефнаан Бахрейндиъ кьули гьубшу гъяфизарин (Къур'ан кьваьланди аьгьюдарин) талитнаъ иштирак гьахьну. Душваъ хьанара 48 гьюкуматдиан гъяфизар иштирак гьахьну. Чан бици яшариз дилигди, Билал гизаф талитарий иштирак гьахьну. Къур'андиан талит 4 йигъан давам гьабхьну. Билали чан урхбаъ сабкъан гьалатI деебтундар. Къур'ан кьваьланди урхрударин арайиъ сабпи йишв Билали гьадабгьну, кьюбпи йишв Сауд Аравияйиан вуйири, хьа шубубпиб Кувейтдиан вуйири. Душваъ Билал гьалиб шул кьури, саринра хиял дайи, варидари аьраб гьюкуматариан вуйидари сабпи йишв бисур кьуйи. Сауд Аравияйиан вуйи вакилари, Билализ Къур'ан шли улупнуш, гьерхуйи, гьаз гьапиш дурар му бицири утканди, гьалатI ктарди Къур'ан гьурхган, мюгьгал гьахьнийи. Думу серенжемдин вари иштиракчий гьазира Дагъустандиан вуйи бицири сабпи йишв гьадабгьган, мюгьгал гьахьнийи.

Урусиятдиан душваъ сар БилалтIан адайи. Думу душваъ гьауз Урусиятдин Духовный управленияйи ктагьну, гьаз гьапиш Билал улихьнасира Дагъустандиъ, Урусиятдиъ гьахь талитарий гьалиб гьахьну. 2011-пи йисан Билал гьар йисан Хасавюрт шагьрий кьули гьабгьру жигьил аьлимарин талитнаъ гьалиб гьахьну. Гьадму йисан Казандиъ гьабхьи варихалкъарин талитнаъра гьалиб гьахьну ва дугъаз «СНГ-ийи варитан ужуди Къур'ан аьгью гьафиз» кьуру ччвур тувну. Учму му бажаранвал кайи жигьилихьди гьорюшмиш гьахьунча. Ич арайиъ гьабхьи сюгьбат ичв фикриз туврача

– Билал, уву Бахрейндиъ гьабхьи талитнаъ гьалиб гьахьунва, увуз фу кюмек гьабхьну?
– Гьарсаб талит, серенжем ккебгьайиз, узду Аллагъу Тааьлайиз дюаъ апьури шулуза. Лигру гьалариан, Аллагъу Тааьлайи йиз дюьйир кьабул гьапну. Магьа гьаму гьабхьну узду кюмек. Эгер ухьу Аллагъу Тааьлайикан ккун гьапниш, Дугъу жаваб тувру.
– Гьафизарин талитнакан кидибт: иштиракчийр фукъан вуйи, ва фицдар этапар аийи?
– Талит читинуб вуйи, гьаз гьапиш душваъ 48 гьюкуматариан варитан ужуди Къур'ан аьгьюдар иштирак шулайи: Сауд Аравия, Египет, Ливия, Австралия, Нигерия ва жара гьюкуматар. Варитан

яшарин аьхю иштиракчийин 30 йис вуйи, хьа варитан бицинури – 10; узду дурарихьди варидарихьди гьорюшмиш гьахьунча. Серенжем 4 йигъан давам гьабхьну.
– Гьадушваъ гьалиб хьуб яв мурад-метлеб вунав?
– Ваъ, дициб метлеб адайиз. Йиз метлеб Къур'ан кьваьлан апьуб ва йиз мялимарикан, узду гьакьлу тьялим ву, кьуру гафар ерхьуб вуйиз. Хьа мушваъ гьалиб хьували узду хьанара артухь илмар урхуз кьувват ва аьшкь тувра.
– Уву гьалиб шул кьури, фикир гьабхьнийкIа яв?
– Узду сабпи йишв гьадабгьур кьури, фикиркъан дайиз. Гьакь кьуруш, думу талит вуйиваликан кьваьлан гьархри шуйиз, гьадмукъан аьшкьлуди вуйи душваъ иштирак шулайидарихьди гьорюшмиш духьну, гафчIал апьуб. Аллагъу Тааьлайи узду кюмек гьапну, ва узду саб гьалатIра ктарди Къур'ан гьурхунча. Узду гьалиб гьахьунва гьапиган, дишлади хьугъуз гьабхьундайзхьан. Йиз, сабпи йишв Кувейтдиан вуйидари гьадабгьур, кьури, фикир вуйиз.
– Ухьуз аьгьоганси, гьафиз хьпан бадали йигъийиш дарпиди, зегьмет дизигну ккунду. Хьа уву школайиъра урхурава, увуз вахт гьубкIрануз?
– Ав, алгьямдуллилагъ. Эгер вахт мянфяаьтсузди адапурдаш, вари апьуз хьуркьру. Хьа думу вахтан гьацI уву ибадатдиз гьибтиш, думу ляхний гьарган берекет шулу.
– Сауд Аравияйиан вакилари, увуз шли дарсар тувраш, гьерхуйи, гьаз гьапиш вари уву фукъан утканди, гьалатIар ктарди гьурхунш, мюгьгал духьнайи. Учзура аьгью апьуз ккундучуз: увуз Къур'ан улупу мялим фуж вуяв?
– Гьафиз ва аьлим Мугьаммаднур.
– Швнуд йисаъ ади Къур'ан аьгью апьуз хьюгьонва?

– 7 йисаъ ади медресейиз гьагьюз хьюгьонза ва гьадушваъ Къур'ан аьгью апьузра хьюгьонза.
– Хьа шли дициб рякъ улупунвуз?
– Думу узду ктабгьу рякъ вуйиз ва абйир-бабарира кюмек апьуйи.
– Къур'ан кьваьлан апьуб бадали, йигъан фукъан вахтна зегьмет зигуйва?
– Гьар йигъан 5-6 сааьтди.
– Къур'ан кьваьлан апьуб балади мусурман касдин фицдар гьиллигьар ади ккунду?
– Ужуб хасият ва сабур.
– Диндин жара илмарикан аьгью апьури шулна?
– Ав, Исламдиъ гизаф жара илмар а, ва узду дурариканра аьгью апьуз ккундузуз.
– Талитнаъ гьалиб гьахьиган, Аьраб гьюкуматарий урхивал даваб апьуз фикир гьабхьундарнав?
– Гьакь кьуруш, гьабхьнийиз. Амма ихь Дагъустандиъра ужудар аьлимар а, гьаци вуйиган, узду ватандиъ гьузуб ктабгьунча.
– Ичв медресейиъ швнур касдиз Къур'ан кьваьланди аьгьа?
– Ич гьулан медресейиъ Къур'ан кьваьланди аьгьудар 80 кас а. Дурар вари ич гьул'ан ву. Гьаму вахтна дурарикан кьор Ливияйиъ, ва сар Сауд Аравияйиъ а, дурарра талитнаъ иштирак шула.
– Уву гьалиб гьахьиган, абйир-бабарин шадвал фициб гьабхьнийи?
– Дурар гизаф шад гьахьнийи. Дураринра, узду гьалиб шул, кьури, фикир дайи.
– Ухьуз аьгьоганси, уву сабпи йишв гьадабгьбан гизафдари уву тебрик гьапну. Гьазира аьгьахьузки, уву Дагъустандин муфтий Аьгьмад-гьажиийихьдира гьорюшмиш гьахьунва. Муфтий Аьгьмад-гьажиийихьди гьорюшмиш хьуваликан кидибта.
– Дугъу узду ва йиз хизандиз ужувлар ккун гьапну. Муфтийи гьапнийи: «Къур'ан урхувалин талитнаъ Дагъустандин жорбежор медресийриан иштиракчийр шула ва ихь гьафизари заан йишварра дисура. Амма му талит варидюн'ийи машгьур вуйиб ву. Думу талит Аьраб гьюкуматарий кьули гьубшну, хьа аьрабарин арайиъ сабпи йишв гьадабгьуб думукъан рягьти ляхин дар».
– Аьгьмад-гьажиийи фициб насигьят тувунвуз?
– Муфтийи узду диндин илмар урхуб давам апьуб ккун гьапнийи ва узкан ужур аьлим хьуз дюаьра гьапнийи.
– «Ас-салам» газатдин редакцияйиз ва вари мусурмариз фу ккун апьурава?
– Ичв коллективдиз Аллагъу Тааьла учкван рази хьуб ккун апьурава, учву гизаф мянфяаьтлу ляхин гьабхурачва. Хьа Мугьаммад пайгъамбарин уммайиз сабвал ва ижми иман ккун апьурава.
– Амин! «Ас-салам» газатдин редакцияйира уву тебрик апьура. Гьит Аллагъу Тааьла ув'ин рази ишри, ижми иман, увуз ва яв хизандиз берекет ишричвуз.

Сюгьбат гьубхур: Сабина Умарова

Ватандихъ зиг уву зегъмет, думу берекет айи аьмал ву

МУСАИБ ИБН АГЪЛАБ ИБН МУСА АЛ-ЧІВАЛАККИ (1900-1980)

Табасаран вилайт 9 мягъялиз пай шула. Гъадму мягъяларикан саб НитГрихъ ву, ва думу мягъялигъ дегъ заманйиригъ аьхю гъулар, тарихдин аьхю гъядисйир, медениятдин хъуркъувалар, Исламдин гужливалар ади гъахъну. Дюн'яйин аьгъвалат гъабрагъ узбнайи штук мисал ву, гъаб абхъиш, шид дишлади удубзуру, хъа фуклара дарапди гъибтиш, вахтарилан гъавайи чяхъна гъадабгъуру.

«Вари халкъ дапнайиб фана хъибди, Сар ухъу халкъ гъапур ктарди, аьхиримжи кьарар Гъадгъан ву, ва Гъадгъахъна къяляхъра хъадакрудар вучва» (сура «аль-Къасас», 88-пи аят). Дугъриданна, гъаму вахтна яшамии шулайи яшлу ксарин улариш НитГрихъ мягъялиан къюб гъул арайиан кам гъабхъиб гъабкъну. Гъадму гъуларикан сабнуб, 1966-пи йисан жилар гъурчІвбан хъяляхъ фана гъабхъиб Чвалккарин гъул ву. Дурар гизафси Дербент райондин Рубас гъулаз ва жара шагърариз кюч духъна. Дурар чпин лап дегъ заманйирин абийрин ругариина хъадаркнудуфнайидарикан хъуз мумкин ву, гъаз гъапиш ухдийин тарихнамйириан Табасаран халкъ Каспий гъолхъанмина яшамии шула гъахъну, кјури айиб ву, думу Аллагъу Тааьлайиз ужуи аьгъа, гъамд ибшри Дугъаз, Дугъан къудратлувализ ва рягъимлувализ.

Чвалккарин гъул къялан аьдати гъуларикан вуди гъабхъну, душваь миржцџурилан зиина хозяйствйир, 12-дилан зиина тухмар ади гъабхъну. Байрагъ кјуру тухмигъ гъахъну аьдати нежбер Муса, ва дугъаз гъахъну бай Агълаб. Агълабдикан ужур аьлим ва нежбер гъахъну. Дугъу чан уьмин рякъ гъулан жямаятдин улихъ имамвал апури гъапІну. Дугъаз 1900-пи йисан гъахъну Мусаиб кјуру бай. Мусаибди чан сабпи илмарин аьгъювалар адашин хиликк гъадагъну. Илмарин аьгъювалар яркъу ва дерин апІбан бадали думу Зюрдягъ

гъулан медресейиз, аьхю ва адлу алимарихъна Гъажи Зейнал ва Гъажи Абдуллагъдихъна гъаьру. Душваь дугъу аьраб илмихъна тюрк, фарс илмарин аьгъюваларра гъадагъуру ва дурарин эсерарихъди таниш шулу. Душваь урхивал тамам хъпан къяляхъ думура ва чпин гъулабай Рамазанра Азербайжандин Шеки кјуру шагъриз устаз Мугъяммад-эфендийин хликкна гъягъюру. Шеки мягъялигъ дугъу му илмарихъна Тиб илмин аьгъюваларра гъадагъуру. Душ'ан гъафири чпин гъулан жямаятдин улихъ имамвал апуру. Немцарихъди дяви ккебгъубси, 1941-пи йисан Мусаиб дявдиз гъахуру. Душваь думу немцарин хликк ясирди ккахъру, концлагериь ахъру. 1946-пи йисан гъулаз гъюру, хъасин немцарин пленник-хиянаткар вува, кјури, думу сад йисанкъан инжиквалар апури дустагъдиь итру. Чан хушниинди думу ясирвализ гъушур дар аьхир, думу вахтна немцарин гуж аьхюб гъабхъну ва дурари гъацдар ксар агъзрариинди гъидисну, ва варидарикан хиянаткарар ктаьну. Дугъаз чан уьмин гъюкуматдикан саб жюрейин рягъятвалар гъидихъундар, хъа Аллагъу Тааьлайихъан дугъаз аьхю рягъматдин пай гъибихъну: сабурлувал ва гъамд апувал. Дугъу гъулаз гъафири дишлади Шариатдин ляхнар кјулигъ гъахуз гъяракатвалар апуру. Жямаятди думу чпин гъулан аьхюрди-имамди дерккру, ва гъацара дугъу кольхоздин мяишгъидиь вафалуди зегъмет зигуру. 1966-пи йисан Рубасдиз удучІвну гъягъюру. Рубасарин жямаятдин улихъра имамвал апуру, жямаятдин арайигъ зикрар, мевлюдар, зияратдин ляхнар, илимдин аьгъювалар ккун гъапІу ксариз илимдин мяърифат туври ляхин гъабхуру. Дугъу жигъилариз ужуб насигъят, тербия, Исламдихъди гъягъру гъякъ рякъ улупуру, ва дурарикан ужудар ватандашар ктауру. Хизандикан кјуруш, дугъахъ къюр хпир хъади гъахъну: Айханум, дугъкан гъахъну сар Гъябибат кјуру риш; ва Арчугъ

кјуру гъул'ан Жигъан кјуру хпир, дугъкан гъахъну юкъур байна сар риш: Гъюсейбала, Сеидбала, Агълаб, Муса ва риш Сефият. Дугъу дурариз варидариз диндин рякъ улупну, ва чпин адаши улупу рякъюхъди гъягъюра, ва, инша-Аллагъ, дурарикан сарикъан худларикан-гудларикан абин изин бисур, ва дугъан рюгъ хъана рази шлу гъялнаь дебккур кјури, умудлу хъидихъа. Саб мажисдиь вяаз-насигът тувру йишвахъ дугъу гъапну: «Аллагъу Тааьлайи кјури а: «Эй Адамдин бай! Эгер ичв иман мюгъкам гъапІиш, думуган учву апуру ляхнар – гъяракатар, аьмалар, ва жандак мюгъкам шулу; эгер ичв иман гъабхъиш ярамиш даруб, чІуруб, думуган учву апурайи ляхнар ва жандак чІур шулу. Акв туврайи шамраз ухшар махъан, чав учв уьгурри ва акв апуру инсанариз; идип яв кІваан дюн'яйинуб. Дугъриданна, Узу саб кІваь дюн'я ккунивал ва Узу ккунивал саб вахтнара сатІи апурадараз.

Дюн'яйинуб уч апІбаь къялан дережайиинди йихъ, дугъриданна думу сарун пай дапІну ккудубкІна.. ВаритІан ужуб девлет увуз тувнайибдиин рази хъуб ву, варитІан ужуб сурсат Аллагъу Тааьлайихъан гучІ хъайивал ву». (ал-Гъазалийин хазнайиан) Мусаиб ибн Агълаб ибн Муса ал-Чвалакки иман гизаф мюгъкам вуйир, дюн'яйинубІан Ахиратдинуб гизаф ккунир, Аллагъу Тааьла гизаф ккунир, Аллагъу Тааьлайи тувубдиин рази вуйи кас вуди гъахъну. Думу Аллагъу Тааьлайин рягъматдиз 1980-пи йисан гъушну, гъит Аллагъу Тааьлайи дугъаз Женнет къисмат апІри! Амин!!!

Хабар тувдар:
Ризахан ибн Агъахан (1928),
Гъюсейбала ибн Мусаиб (1950)

ГъибикІур Абдул МутІалиб –гъяжи ибн Ханмугъяммад ибн Гъязряти Аьли ву.

Аллагъу Тааьлайихъан рягъятвал (рухса)

ХУФФАЙНИ АЛАБХЪНУ ГЪУДГНИН ЖИКІУВАЛИКАН

Хуффайни – дурар гъидкъикан дапІнайи, метІхъанмина лик ккеркру атІнар ву. Мурар ишлетмиш апІуз хай шлувалин аьлимарин гаф саб ву. Дурарилан хил алдатган гъудгнин жикІруган ликар жикІуб герек шулдар. Хуффайнир ишлетмиш апІуб Пайгъамбарин сунна ву. Му Аллагъу Тааьлайин рягъимлуваларикан саб ву, асас вуди аьхъю гъавйир айи йишвахъ яшамии шулайидариз, яшлу ксариз ва гъ.ж.

Хуффайндикан гъядисар

Аль-Мугъира бин Шубайихъан дуфна: «Узу Пайгъамбарихъна сунна гъудгнин жикІуз шид тувунза, ва хуффайихъна гъафиган узу дурар илдитуз кјурайиган, Пайгъамбари сунна гъапи: «Гъит, узу дурар марциди вуйиган алахъунза», ва дурарилан къяши хил алдату» (Бухари, Муслим, ан-Насаи). Маликди Шигъабдихъан хуффайндиан фици хил алдатуруш гъерхну. Ибн Шигъабди саб хлин гагъ хуффайндин заьлан, тмунуб исккан алдатну». Къасим ибн Мугъаймирайи Шурайги ибн Ханйихъан ктибтура: «Узу хуффайндин масгъ апІбакан гъерхри Аьйшайихъна гъафунза. Дугъу гъапну: «Аьли ибн Абу-Талибдихъна гъарах, думу Пайгъ-

амбарихъди сунна сафаригъ шулу». Узу дугъхъан гъерхунза, ва дугъу, Пайгъамбари сунна, сафаригъ айиган, шубуд йигъан ва шубуд йишван хуффайндин масгъ апІуйи, хъа хулаь айиган, саб суткайигъ, гъапну (Муслим, ан-Насаи, ибн Маджах, Аьгъмад). Суфьяну Саврийи Абу-Бакр ибн Аяшдихъан, Асимайихъан ктибтура: «Узу Сафван ибн Асъалийихъан хуффайндин масгъ апІбакан гъерхунза, ва дугъу, Пайгъамбари сунна рякъюь айиган масгъ апІуб амур апІуйи, ва дурари дурар шубуд йигъанна шубуд йишван гъитуйи, гъусул дапІну ккуни дюшошаригъ ктарди», - гъапну (ан-Насаи). Гъузайма ибн Сабитдихъан дуфна, Пайгъамбари сунна гъапну: «Рякъюь айири масгъ шубуд йигъан ва шубуд йишван апІуру, хулаь айири саб суткайигъ» (Мужаму кабир Табарани).

Хуффайндин шартІар

1) Дурар тамамди гъудгнин жикІбалан къяляхъ алахъну ккунду.
2) Фарз гъудгнин жикІру йишвар ккеркрудар духъну ккунду.
3) Ижмидар, шид ктидипрудар духъну ккунду. Имам Нававийи гъапну: «Джаураб – ликариин алахъру ижми гъидкъикан дапІнайидар ву, дурар алди мусаффирихъан, рякъюь айирихъан саб

къадар манзил ликариин алахърудар алдарди гъягъюз шлудар духъну ккунду. Эгер чІилли, ясана хъайин атІнариина масгъ гъапІиш, думу кам шлуб дар» (лиг «Равзату ТІалибин», 1-пи том, 239-пи маш).

Хуффайин масгъ дапІну гъудгнин жикІуз хулаь айириз, зиихъ гъядисдиь улупнайиганси, саб суткайигъ хай шулу, хъа сафаригъ айириз - шубуд йигъан ва шубуд йишван.

Хулаь ади гъудгнин дижикІну, масгъ дапІну сафариз удучІвиш, дугъаз вахт артухъ шулдар, яни саб сутка шулу. Фуж рякъюь ади гъахънуш ва чан ният айи йишвахъна хъуркънуш, дугъанра саб сутка ву.

Фицдар дюшошаригъ хуффайндин масгъ батІил шулу?

1) Дурар илдитган.
2) Алабхъну гъитувалин вахт ккудубшган.
3) Гъусул апІуб фарз гъабхъиган.

Хил къяши дапІну хуффайин заьлан саб ражари масгъ апІуб фарз ву. Хъа сунна ву гагул хилин гагъ швякъниин иливуб, хъа арччул хлин гагъ заьланди ликариин тубар али йишв'ин ва гъац алдатуб.

Ислам Гъямзатов

Аллагъди ﷺ Гъаънайир ва Дугъаз варитан ккунир

1 « Сабпи ражну Мугъаммадин аьндарвалин ляхин дугъан 40 йис дубхънайиган ашкар гъабхънийи. Аьрш-курсдин гъурулушдикан, дюн`йин, яшайишдин ва йикдувалин сирарикан ялгъузвалиъ фикрар аплуз клури Гираъ клуру дюрхъяз нубатнан ражну дугъанайиган, саб дупну дугъахъна Жабраил малаик гъюру ва буйругъ аплуру: «Икра!» «Урх!». Мугъаммадди ﷺ жаваб тувру: «Узуз урхуз агъдаруз», - дугъаз, дугъриданна, урхуз агъяди гъабхъндар. Малаикди чан буйругъ текрар аплуру, хъа дугъу цийиклултан хъана гъациб жаваб тувру. Шубубпи ражну Жабраили клуру: «Урх, Первердигарин ччвурнахъан...» Мугъаммадди ﷺ гъадму гафар текрар аплуру, ва дугъаз дурар чан кивак гъидикганси шулу. Жабраил малаикди Мугъаммаддиз, уву пайгамбар вува, Аллагъди Гъаънайир вува, клури хабар тувну. Гъаддихъанмина Аллагъу Тааьлайихъан Жабраил малаикдиланмина Мугъаммад Пайгамбарихъна ﷺ Къур`ан рубкьуз хъюгъювал субут гъабхъи. Думу ляхин 23 йисан арайиъ давам гъабхънийи. Дюн`йин агъвалатназ дилигну, тарихдин лазим гъабхъи дюшю-

дин вахтна Меккаийан Иерусалимдиз, Байтул Мукаддасдин мистаз гъахуру, хъасин завариз адауру. Душв`ин дугъаз гизаф къадар аьламатар улупуру: дугъаз чпин нягъакъ ляхнариз ва чпи деету гъалатлариз лигну жаза гъадабгъурайидар гъаркьну, думу пайгамбарихъди гюрюшмиш гъахъну, дугъаз Аллагъдин ﷻ гизаф къадар жинивалар ашкар гъапну, дурарикан дугъу сарун гъич саризра гъапундар. Думу Аллагъди ﷻ гъич саркьана адрау завун аьршдиз адаьну, ва гъаддиинди Аллагъди ﷻ дугъаз саризкьан дарапну асас гъюрмат гъапну. Аллагъу Тааьлайихъан аьндарвалар гъюз хъюгъну 13 йисан. Аллагъу Тааьлайин амриинди ва ихтиярнинди сифтейин мусурмарихъди Мугъаммад Пайгамбар ﷺ Меккаийан Ясрибдиз кюч шулу. Хъасин думу Ясриб шагъриз Пайгамбарин ﷺ шагъур - Медина клуру ччвур тувнийи. Мугъаммад Пайгамбар садпи мусурмарихъди Меккаийан Мединайиз гъижра гъапхъанмина ккебгъну, мусурмарин чпин тарихдин йисар гъисаб аплуз хъюгънийи. Садпи мусурмаринна кяфирарин арайиъ гизаф къадар дявийр ва кчихбар клули гъушну. Ислам

Мугъаммад Пайгамбар ﷺ филин йисан раби-уль-авваль вазлин 12-диъ, итни йигъан Мекка шагъриъ, къурайшитарин тухумдиан вуйи Гъашимдин хизандиъ бабкан гъахъну.

шариъ Къур`ан инсаниятдиз паяринди ачмиш шули гъабхъну. Мугъаммад Пайгамбар гизаф вахтарин муддатнаъ, агъ аплуз ва ккюгъюз даршу читин шартларий Ислам тарабгъуз, дидин ад за аплуз хъюгъну. Къурайшитар Пайгамбариз ﷺ къаршуди удучвури гъахъну, фицики дурариз чпин къурулушдин аьдатар члуру апрувалин къурху айивал агъю гъабхънайи. Дурари Мугъаммад ﷺ ва сарпи мусурмар инжиг аплури, дугъан ччвур исккан аплури ва дурарихъди гъархъри гъахъну. Дугълан футнийир аплури, думу шаир ву клури, фалабахан ва аьмалдар ву клури, жинарихъди аьлакьа айир ву, клури гъахъну. Кяфирари чпис айи вари къуватар ва мумкинвалар дугъу рабгъуз хъюгънайи диндиз къаршуди гъагъбаз жалб аплури. Дугъин аьлхъюри, дугъин бицидар, фикрсузар ва дишагълийир алаури, дугъахъинди гъванар гагъахури, думу йиклуз къаст ади, чалишмиш шули гъахъну. Мугъаммадди ва дугъан терефкрани Аллагъ ﷻ бадали ва дугъан дин бадали варибдикк ккюгъри, вари агъ аплури гъахънийи. Дугъан аьндарвалин ляхнар ашкар гъахъанмина йицисад йисна гъац гъабхъиган, Аллагъу Тааьлайи думу Завариз гъахуру. Сифте Аллагъди ﷻ думу йишван-

яваш-явашди Аравияйин полуостровдиина тарабгъуз хъюбгъуру. Пайгамбар ﷺ инсанариз Исламдин улупури, дидин вазифйирикан ва мажбурнамйирикан ктибтури, гъадагъа дапнайи терефарикан улхури гъахънийи; дугъу дюн`йизра, Ахиратдизра хайирлу ляхнарикан ктибтури ва Ахират бадали хайирлу рякъяр ашкар аплури гъахънийи, инсанариз гизаф къадар аьламатармюъжизатар улупури. Фикирлу инсанар гъюблан-гъюбаз артухъдиси Пайгамбарин ﷺ рякъяр гъагъюз хъюгъуру. Гъамци Гъжрайин къяляхъ йицуд йислан Мугъаммад Пайгамбар ﷺ тарабгъу дин Аравияйин вари полуостровдиин варитан асасуб ва агъавал чан хлиз гъадабгънайиб гъабхъну. Инсанарин арайиъ Ислам дин бегъемди тарабгъбан къяляхъ, гъижрайин йицудпи йисан, раби-уль-аввалин вазлин 12-пи йигъан Мугъаммад Пайгамбар ﷺ 63 йисандин яшнаъ ади кечмиш шулу. Мединайиъ кечмиш гъахъир думу гъадушваъ накъвдик кивру - чан хпир Аьйшатдин хулаъ, Пайгамбарин ﷺ мистан багахъ. Гъамусяаьт Пайгамбарин ﷺ мист яркъу дапна ва дугъан накъв мистан гъацкъялягъ дубхъна. Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъуз му касдикан вуйи агъювалар йигълан-йигъаз артухъ аплуз амур апри!

Жигъилариз ужуб тербия тувну ккунду!

ЖИГЪИЛАРИ ИШЛЕТМИШ АПЛУРАЙИ НАРКОТИКАР, ИЧКИ УБХЪУВАЛ, ПАПРУС ЗИГУВАЛ - МУРАР ИХЪ УЛИХЪ ДУГЪУЖВНАЙИ САБПИ МЕСЭЛЙИР ВУ

Бисмиллагъи ррягъмани ррягъим! Гъамд ибшир сар Аллагъдиз ﷻ ухъу мусурмарикан аплбаз, салат ва салам Пайгамбарина ﷺ, дугъан гирами хизандиина ва астьбарина. Ассаламу алейкум, гъюрматлу «Ассалам» газатдин гъулдугъчйир! Газатдиз макъала биклурайир Жагътил гъулан агъали Мустафа-гъяжи Жамиев ву. Узу «Ассалам» газат удубчъуз хъюгъхъанмина газатдиз подписка айир, думу аьшкълуди урхур вуза. Гъамус узуз Табасаран райондиъ клули гъубшу саб серенжемдикан хабар тувуз ккундузуз. 21-пи ноябри Табасаран райондин культурайин хулаъ райондин ветеранарин советдин, имамарин ва райондин активдин сатиди вуйи собрание клули гъубшну. Активдин собраниейиз Табасаран райондин жигъиларин тербияйин гъял ужуб дережайиз за дапну ккунду, клуру месэла адабгънайи. Мушваъ райондин ветеранарин советдин председатель Ханагъмадов Мягъаммеддиз гаф тувнийи. Дугъу школийрин коллективари жигъиларихъди, школийриъ урхурайи баяр-шубарихъди сюгъбат дубхну ккунду, дурар тербияламиш дапну ккунду, гъапнийи. «Дурар ихъ гъюз имбу гележег ву, дурар ихъ йишв`ина гъюру вакилар ву, гъацци вуйиган, ухъу гъамустан хъюгъну, дурарикан гъакълу, аькълулу ксар ктауз, дурариз ужуб тербия тувуз вари райондин яшлуйири, улихъ хъайидари, имамари зегъмет дизигну ккун-

ду», - гъапну Ханагъмадовди. Хъасин улхуз гаф Туриф гъулан имам Аьликерим-гъяжи Нурмягъаммадовдиз тувнийи. Дугъу гъапну: «Жигъилари ишлетмиш аплурайи наркотикар, ички убхъувал, папрус зигувал - мураар ихъ улихъ дугъужвнайи сабпи месэлийр ву. Фукъан ухъу мицдар серенжемариъ улхбар гъапшира, мураар тамам аплуз гизаф читнидар ву. Эгер гъарсар абайи-бабу чан хулаъ чан веледариз тербия тутрувиш, жара касарихъан дурариз тербия тувуз даршул». Му серенжемдиъ зура иштирак гъахънийза, ва узуз пуз ккунди айиб жараб вуйиз. Ихъ веледари фу алабхъурушра, фу гардандикк ккабхъурушра, фу мода удубчъвишра, думу аьхю гъулдугъчйирилан ккебгъуру. Гъадрарин веледариин гъацдар гъаркьган, имбударин веледара гъациб жюрейиндар ккундучуз пуз хъюгъуру. Месэла, школайиъ алабхъуру палат саб дубхъну ккунду, чибчпихъан жара шлубсиб ваъ. Му месэла дивнашра, магъа узу школийригъра гъахъунза, гъелелиг гъял дапнадар. Хъа ихъ арайиъ гъамцдар фаркъвалар шлуган, ляхинра тамам аплуз гизаф манигъвалар шулу. Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъуз ихъ ужадар ниятар клули адагъуз кюмек туври, гъит Аллагъди ﷻ ихъ гъюз имбу наслариз ужуб девлет, берекет туври ва аьхюр-бицир аьгъю агъларикан апри.

Мустафа-гъяжи Жамиев
Жагътил гъулан агъали

Къур`ан урхувал ва жандин сагъ`вал

Нидерландарин психолог профессор Ван дер Ховендди аьдатнан дару цийи ляхин ашкар аплуваликан мялум гъапну. Дугъу тасдикъ аплура, фицики тажрубийр гъахъбинди Гирами Къур`ан урхували ва Аллагъу Тааьлайин «Аллагъ» клуру ччвур текрар аплували инсандин сагъвализ ужуб терефнахъинди тясир аплуру. Гъадму ахтармиш аплбан ляхний варитан артухъди мюгъгал ва аьламат хъуз гъитру далил гъадму вуки, Ван дер Ховен учв мусурман кас дар. Профессори чав гъаплу ашкарвалин ляхин дериндиан ахтармишар гъахъбинди тасдикъ аплура. Гъацдар ахтармишар дугъу шубуд йисандин муддатнаъ жорбежор ксарин зиин гъухну. Гъадрарикан саб жерге ксар мусурмарра дайи, хъа гъеле бязидариз аьраб члалнинди гъич саб гафкъана агъдайи. Вари пациентариз «Аллагъ» клуру гаф дюзди

пуз улупнийи. Натяжа аьламатнануб гъабхънийи, асас вуди уьмрик умудвал ктарди вижнасузвал кайидарин ва хасият жигъатнаан гъизгъин гъялнаъ айидарин. «Аьраб члалнинди урхуз аьгъю ва кми-кмиди Къур`андихъна илтиклру ксар пис хасиятнан уьзарихъан уьрхюру. Аьраб члалнинди «Аллагъ» клуру гаф текрар аплувалира инсандин сагъвализ ужуйи тясир аплуру», - гъамци клури тасдикъ аплура психологди. Гъаддихъди сабси дугъу гъаврикк ккаъганси, «Аллагъ» клуру гафнаъ айи гъарсаб гъарфну психологияйин уьзар сагъ аплбаъ чан метлебувал уйнамиш аплуру. Сабпи ачухъ «а» гъарфну ил хъагъру терефарин гъурулушдиз ужуб ляхин гъабхуз кюмек тувру. Хъа «гъ» гъарф мелзналан алдаплували гъурдлар-ликлар ва юкв къайдайиъ ипуз ва гъаддихъди сабси юкв къайдайинди либухуз тясир аплуру.

Мугъяммад пайгъамбар бабкан гъахьи ваз

АЛЛАГЪДИ ГЪАЪНАЙИР ﷺ БАБКАН ГЪАХЬИ ЙИГЪ КЪАЙД АПІБАХЪДИ.

12-пи январи раби-уль-авваль вазра ккебгъра. Думу Аллагъди ﷻ халкъ гъаплу яратмишарикан варитлан багъалу ва варитлан камаллу, варитлан заан вуйир ва варитлан ужур, ихъ гирами Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахьи ваз ву. Ихъ Пайгъамбар ﷺ гъаму вазлин 12-пи йигъан бабкан гъахьну.

Дугъриданна, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Аллагъу Тааълайин варитлан ихтибарлу ва Дугъан ккуни пайгъамбарарикан ву. Ухъу дюьйир урхруган, «Аллагъ ﷻ Сар, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ гъякъ ву», кѳури шулхъа. Гъаддиз Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ уьмрикан гъарсар мусурман касдиз лапра ужуди аьгъяди ккунду.

Гъадму багъалу касдин – Аллагъди Гъаънайирин ﷻ - гъюрмат уьбхюб метлебниинди мусурмари неинки гъадму йигъан тяриф апѳуру, хъа вари вазра адлу вазси гъисаб апѳуру. Дюн'яйин зийн Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ артухъди лайикълу ва гъюрматлу кас гъахъундар ва хъидар. Думу Меккай-игъ бабкан гъахьну ва Мединайигъ накъвдик кивну. Дугъу ухъухъна гъякълу ва дюзвал улупру Ислам дин гъабхну.

Иллагъки мусурман диндин адлувал ва тясирлувал йислан-йисаз къуватлу шула. Гъаму Ислам динди 1434 йисандин вахтан муддатнаъ Аллагъ ﷻ Сар вуйивал ва Мугъяммад ﷺ Дугъу Гъаънайи Пайгъамбар ﷺ вуйивал тасдик апѳура.

Дугъу ухъухъна Гирами Къур'ан - варитлан аьхю аьлат - гъабхну.

Аллагъу Тааълайи Къур'ан тувну ва дидин гъякънаан гъаврикк ккаъбан ляхин гъабхбан бадали аьлимара тувну, алгъямдуллилагъ. Хъа амма гъаддихъди сабси мунафикъарра ва фасикъарра а, дурари дин

чиркин апѳуз, жорбежор багънийир агури, думу кабѳуз чалишмиш'валар апѳура.

Вари вахтари Исламдин тясирлувал аьхюб вуди гъабхьну. Исламдин ччвурнахъан фицдар алчагъ'валин гъяракатар гъахурушра, думу вари-дарин улихъ гъякълуб ва марцциб вуйивал субут шула.

Хъа Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахьи йигъ къайд апѳакан улхуруш, Пайгъамбари чавра ﷻ, гъелбетда ибадат апѳбахъди ва Аллагъдин ﷻ ччвур адлу апѳбахъди сабси, гъацира, учв бабкан гъахьи йигъ ву кѳури, гъар итни йигъан ушв бисури, думу йигъ адлу гъапѳу. Ари гъаддиз, Пайгъамбарин ﷺ рякълуди гъягъювал ухъуз къисмат апѳаз ва гъацир

кас ухъухъна гъабаз лигну, Аллагъу Тааълайиз шюкюр ибшри, кѳурахъа.

Гъацира му вазли мевлюдар апѳури, Пайгъамбарин ﷺ тяриф апѳури, Дугъан уьмрикан аьгъю апѳури гъахьиш, аьхю саваб хъибди, иншаАллагъ. Му вазлин вари лайикълувалар ва заанвалар аьгъяди, ухъу, гъюрматлу мусурман чвийир ва чийир, ихъ Пайгъамбарихъна ﷻ ва жвув-жвувахъна вуйи ккунивал артухъ дапѳну ккунду. Ва гъаму дюн'яйиан гъягъюз ухъу гъязур духъну ккунду.

Гъит Аллагъу Тааълайи гъаму гирами ва адлу Раби-уль-авваль вазлихъна вуйи гъюрматнаанра ихъ гунгъарин аьфв апѳри ва ухъу вари гъякълу рякълу алаъри! Амин!

Мусурман чйириз насигъятнан гаф

Гъюрматлу мусурман чйир, инша-Аллагъ, му макъалайи ухъу мусурман касдин гъиснакан, асас вуди дишагълийирин гъиснакан вуйи суалариз фикир тувдихъа.

Сабси ражари Аллагъу Тааълайикан гъаму читин, футна артухъ дубхънайи вахтна уткан нумуна улупурайи чйириз артухъди саваб тувуб ккун апѳураза. Думу нумуна ачмиш шула гъиччаб алабхъувалиь, чан намус уьбхювалиь, марццивалиь, Аллагъу Тааълайин улихъ жвуван фарзар тамам апѳувалиь, Къур'ан аьгъю апѳувалиь ва Пайгъамбарин ﷺ суннайихъди гъягъювалиь. Му чйири мусурман дару, ясана диндиз къаршу мирасари, багахълуйири чпин терефназди гъаври даршлувалар улупруган, сабурлувалиинди Аллагъу Тааълайин ва Пайгъамбарин ﷺ амрар тамам апѳури шулу. Дурари чпин веледариз Шариабтдиинди тербия тувру ва веледар Шариабтдихъди гъягърудар хъпан бадали, чпихъан шлуб вари апѳуру; дурари Аллагъ ﷻ кѳваин апѳури, чпи кѳван уьзрарихъан марцци апѳури, чан хал футнайихъан ва жара гъацдар чѳуруваларихъан уьрхюри гизаф вахт адапѳуру.

Узуз ихъ гъардшариз кѳваин апѳуз ккундузузки, эгер гъаму дишагълийири дапѳну ккуни ляхнар ухъу дапѳну ккунидар вуйиш, ухъкан сарихъанра мурар тамам апѳуз хъибдайи – психологияйинди дурари гъар йигъан апѳрудар тамам апѳуз ухъу гъязурди дархъа. Эгер жилижвувак велед кади духъну, дугъу думу арайиз адаънийиш, думу йикълуйи. Эгер жилариз аьгъяйиш 10-12 йисандин арайиь гъадму веледдиз хъайивал дапѳну ккуниб, ухъхъан думу ляхинра апѳуз хъибдайи. Гъамрар вари гъитну дишагълийи жву-вазра, жилиризра, абийр-бабаризра ва

саспи вахтари мирасаризра хъайивал дапѳну ккунду. Гъит Аллагъу Тааълайи мицдар чйириз аьхю саваб туври, гъит дурарин гунгъарин Аллагъди ﷻ аьфв апѳри, гъит дурарин гъардшариз, жилариз, веледариз дурариз гъюрмат апѳуз амур апѳри, гъаз гъапиш дицдар дишагълийир Аллагъу Тааълайи Къур'андиь кѳваин дапѳнайи уткан бегъер тувру гъарариз ухшар ву.

«Дурар ичв арайиь варитлан ужудар дар»

Саспи вахтари мусурман дишагълийин уьмриь фукъан вушра читинвалар ади шулу.

Пайгъамбарихъна ﷻ сар дишагъли гизаф аьззар апѳури гъюруган, дугъу кѳури гъахьну: «...дурар ичв арайиь варитлан ужудар дар». Гизаф аьлимари му жаваб Пайгъамбарин ﷻ гъикматвалиан ву кѳури гъахьну. Гъаз гъапиш, дугъу гъапи гафар «...дурар ичв арайиь варитлан ужудар дар», му гафар дишагълийиринра ва жиларин терефназдир ишлетмиш апѳуз шулу. Ва вари аьлимари къюби жавабарра гъякълудар ву гъапну: аьрзийир апѳуру дишагълийирра, ва дурариз аьрза апѳурайи жиларра, - дурар варитлан ужудар дар.

Дишагълийи аьрзийир апѳруган, думу Аллагъу Тааълайиз ва Пайгъамбариз ﷻ къабул шлуб дар. Хъа мушваъ дупнадар дишагълийихъан аьрзийир апѳуз шулдар кѳури, - шулу, амма дугъу шлиз аьрзийир апѳуруш, ари гъаддиан асилу ву. Дугъхъан насигъятнан гаф бадали имамдихъна, аьлимдихъна, гъадму дюшюшдиь ужуб насигъят тувуз шлу касдихъна илтѳикѳуз шулу. Амма жилирикан, дугъан чѳуру хасиятнан дишагълийирин арайиь улхури духъну ккундар. Ичв хулан айтѳи шлуб жарарикна дупну ккундар. Жарадарикна

жилирина аьрзийир мапѳанай, ичв ипѳруб, уьхъруб гъубкѳурдарчуз, ясана веледарина аьрзийир апѳуб герек дар. Мусурман хпирин чан жилирихъна вуйи эдебарикан саб жвуван хизандин, жилирин жинивалар арайиз ададагъуб ву. Ва сабанра сарикнакъан дугъан гъалатѳарикан дарпуб.

Жилир ва абийр-бабар

Дишагълийи чан абийр-бабарикна жилирин гъалатѳарикан ктибтруган, дугъу чахъна гъюрмат дюрюбхруваликан кѳуруган, дугъан, абийр-бабары кюмек апѳиди, кѳури хиял ву, амма дици шулдар, дугъу чаб гъапибдиинди жилиринна абийр-бабарин арайиь аьлакыйир чѳур апѳуру. Натѳжайиь, думу дурарихъна хялижвди цѳибтлан гъягъидар, ясана заткъан гъягъидар, хъа абийр-бабарра дугъахъинди жара терефнаан лигуз хъюгъди. Хъа му вари гъабхъибдин се-беб, саб фила-вуш хпири чак хъял кайи

вахтна чан жилирин гъалатѳарикан абийр-бабариз ктибтубвал шулу. Гъаци вуйиган, хъял кайи вахтна сабур дапѳну ккунду. Жвуван фикрар, жвуву кѳуруб, апѳруб аьгъяди ккунду. Жилирикан саб фука ктубчѳвну кѳури, дишлади абийр-бабариз хабар тувуб герек шуладар, аьхир. Думу улдубчѳврубу ву ва думу дюшюш кѳваълан гъябгъиди. Гъюрматлу чйир, ичв абийр-бабарикна жилирикан анжагъ ужуб йипай, дурарин яв жилирихъна ужудар аьлакыйир шлубдикан ктибтну ккунду. Ухъук варидарик ужудар ва харжи терефар шулу. Пягъта жилир увухъна ужуйи дарди илтѳикѳурушра дугъкан ужувлан гафар йип. Думу учвуз ужу ву.

Сар дишагъли Пайгъамбарихъна ﷻ дуфну, гъапну: «Я Аллагъди ﷻ Гъаънайир, йиз жилир Мединайигъ айи мусурмарикиан варитлан ужур вуйиз, амма валлагъи, эгер узу дугъахъ гъузиш, диди йиз диндиз зарар тувди» Лигайчва гъаму дишагълийи чан жилирикан фици гъапнуш. Дугъу чан жилирилан аьрзийир гъапѳийинхъа, ясана дугъан гъалатѳарикан гъапѳийин? Ваъ! Думу дишагълийи аьрзийир гъапѳундар, амма белки дугъан аьрза апѳуз ужубра хъуз мумкин вуйи. Магъа иманлу дишагълийин нумуна. Гъюрматлу чйир! Узу гъаври аза, ухъу читин, футна айи дюн'яйиь яшамиш шулахъа, мушваъ варидариз къимат пул ву. Хъа фу ляхни ухъуз ихъ фарзар тамам апѳуз манигъвал апѳура? Мусурман касдин фарзар варитлан заанди ву. Ва дидин савабра варитлан заануб ву!

Гъит ихъ чйириз Аллагъу Тааълайиз табигъ хъуз, чпин жилариз табигъ хъуз ва ихъ Пайгъамбарин ﷻ суннайихъди гъягъюз амур апѳри! Амин!

Абдулмажид Гъазилаев

- Имам Магъди фила гъюру?

- Хъа думу гъяйиз фу гъязур дапнава? Гъамкъан вахтари умма ккилигурайи Пайгъамбарин ﷺ насларикан вуйи касдихъди гъюрюшмиш хъуз гъязурди вунчва? Эгер закур гъадму йигъ улубкъуруш, фу дапну ккунду? Гъийин йигъан ухъу гъаму суаларикан фикир дапну ккунду, гъаз гъапиш Пайгъамбарин ﷺ гъядисариан думу вахт ухъу яшамаш шулайи вахтси рябкъюра.

Пайгъамбарин ﷺ суннайиан ухъуз аьгъяхъузки, думу ахъю имтигъяндин вахт хъибди. Инсандин улихъ гъамциб суал дугъубжвиди: имам Магъдийин жергейиь учъвруш, учъвурдарш ва мушваь асас ляхин ихъ имандиан хъибди. Имам Магъди гъафиган, инсанар шубуб йишваз жара хъиди кфури, китабарий дибикна:

1. Дишлади имам Магъдийин эскрарин жергейиь учъвурдар.
2. Хизандиз лигуз ужудар адарич кфури, себебар агури, хулаь гъузрудар.

3. Гъягъидикан-гъягъидаркна кфури, фикир апрудар... Фици-вуш дурари гъягъюз ният апиди, амма рякъюь дурари Даджал алабхъиди.

Гъи гъамрарикан ухъу фунуб дестейиь ахъруш, фикир апрури духъну ккунду. Гунагънан, Исламдин фарзар ва гъярам ляхнариш фикир тутруву ксар имам Магъдийин сабпи жергъириь шул кфури фикир апруз шулдар. Дицир кас имам Магъди гъафну кфури хъугъузкъан мумкин дар ва гъаци вуйиган думу мани ахникк гъузди. Магъа гъамцдарин арайиь дархъбан бадали жвуван иман ижми апруз чалишмиш духъну ккунду ва гъарган Аллагу Тааьлайикан ккун апрури духъну ккунду.

- Ич гъулаь дишагълийири жара жилариз теклифар каъру. Гъаци хай шулин?

- Жигъил дишагълийириш гъярам ву теклиф капруз чпиз мягърам дару жилариз. Гъацира дурариз гъярам ву чпиз мягърам дару жилари каплу теклифназ жаваб тувуб. Жилариз карагъат ву жигъил дишагълийириш, чпиз мягърам дарудариз, теклиф каплуб ва каплу теклифназ жаваб тувуз. Гъацира карагъат ву гъакъирихъан теклиф капруз чазра аьгъяди къастниинди гъудган дарапруриш, диндиь цийи къайда бид'аь ипруриш, мусурманвалиан удучъвурш, диндин душмниз. Гъакъирихъан теклиф капруз шулу думу накъвдик кивайиз, хъа амма кивбан къяляхъ теклиф каплиш ужу шулу, гъаз гъапиш гъачир кивайиз дурар вари гъачир кивуз гъязурлугарихъ шулу. Амма имам Абу-Гъянифайи гъачир кивайиз теклиф каплиш, ужу шулу дупна. Сар касдиз гъулаь, ясана жара йишваь чаз таниш вуйидарикан фужкна кечмиш гъахъну кфури гъеебхъиган, эгер саб жорейин манигъвал адарш дина гъягъюз кечмиш гъахъи вахтнахъанмина 3 йигъандин арайиь дина душну, теклиф каплуб ужу ву, ва теклиф капру инсанди. Эгер думу касдиз хабар гъабхъундарш думу ляхникан, дугъу чаз гъеебхъу вахталанмина 3 йигъ гъисаб апруру. Эгер думу вахтна думу кас гъулаь адарди гъахънуш, дугъан шубуд йигъ ккебгъру уч гъулаз гъафихъанмина. Хъа, эгер думу ищури, ясана жара манигъвал дубхъну, дугъхъан гъягъюз гъабхъундарш, дугъан вахт ккебгъру гъадму манигъвал имдар гъабхъиган. Гъаци вуйиган 3 йигъ уддубчъвалан къяляхъ гъачирихъан теклиф капруз карагъат ву («Фатгъ-уль-Джаввад»).

- Дишагълийириш сумплар удудуз ихтияр айин?

- Адлу аьлим Мугъяммад Хатиб Ширбинийи чан «Мугънил Мугътаж» китабдиь му суалназ гъамциб жаваб тувра: «Дишагълийириш сумплар ва мужри шлу йишварикан чарар удудуб ужу ву (мустагъаб ву)» (лиг «Мугънил Мугътаж», 1-пи том, 526-пи маш).

Гъудгнин жикбаь арччул хил жибкфруган урхру дюаь

اللَّهُمَّ اعْطِنِي كِتَابِي يَمِينِي وَحَاسِبِي حِسَابًا يَسِيرًا

«Аллагъумма аьтнини китаби биямини ва гъясибни гъисабан ясира»
Мяна: «Я Аллагу, йиз аьмалар кайи китаб арччул терефнахъанди тув ва гъисаб пчу аплин».

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир!

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакъалу вуйи месэлийирикан гъаври адруб гъерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияйиз вуйи суал аш, зенг апинай: 8-960-411-19-53, ясана 51-85-22.
Учхъан шлубдин, иншаАллагу, учу кюмек аплидича ва ичв гъулулугъар тамам апруз чалишмиш хъидича.

- Хурагнак ппаздин йикк кипуз хай шулин?

- Адлу аьлим Мугъяммад бин Аьгъмад Хатибу Ширбинийи чан «аль-Икьнаь» кфуру китабдиь дибикна: «Зиян тувуз шлу ижми бацар али жакъварин йикк ипрубдик ишлетмиш апруз хай шулдар. Гъадрарикан ву пази, люкь...» (лиг «аль-Икьнаь», 600-601-пи маш).

- Жилирихъди гъюжатар апруз ихтияр айин?

- Хъа жилирихъди гъюжатар дапну гъаз вуяв ва дидкан фу мянфяаь а? Пайгъамбари ﷺ гъапу: «Му дюн'я циб вахтназ тувнай-иб ву, хъа му дюн'яйиан адабгъуз шлударикан варитан ужуб гъякълу хпир ву» (Муслим). Хъа варитан ужур хпир фуз ву кфуру суалназ, Пайгъамбари ﷺ гъамци жаваб тувну: «Жилир лигруган, думу шад апрур, дугъу фука аплин гъапиган апрур, ва эгер чаз, ясана мал-мутмуийиь фука къабулди дарш, жилириш къаршуду удудучъвур» (Агъмад). Гъаци вуйиган, чи, жилирихъди мясляаьт апруз ва варитан ужур хпир хъуз чалишмиш йихъ. Гъамциб саб дерин мяналу гафарин ибара а: «Гъюжатаринди ахмакъвал артухъ шул». Фукъан гизаф уву жилирихъди гъюжатар апрури гъахъиш, гъадмукъадар фикир дарапди ахмакъ ляхнар арайиз удучъвиди ва жилирихъди айи аьлакъийр хъанара чур апиди. Читинвалар вари хизанариь шулу, амма сабур дапну ккунду. Гъюжатарихъан ярхла йихъай, гъюжатару ужувлахъна хъаидар.

- Банкдиь пул ивиган, дидина процентар гъюру. Гъадму процентар али пул гъялал вуйин, дарш гъярам?

- Пул уву туврашра, ясана увуз туврашра, эгер процентар алди вуш, думу гъярам шулу.

- Жвуву жвувхъанди зикир апбан бадали фициб ният дапну ккунду, хъа нагагъ кечмиш гъахъирихъанди апруруш, думуган фициб ният апруру, чйиви инсандихъанди апруруш, фициб ният апруру?

- Аллагу Тааьла бадали ужувлан ляхнар апруган, ухъуз саваб шулахъуз. Ният кван гъиссариинди квантан дапну ккунду. Инсанди зикир апруган, дугъу Аллагу Тааьла бадали апруру ва думу ккудубкбалан къяляхъ дюаь дапну ккунду. Гъаци вуйиган саваб бахш апруз шулу, шлиз ккундуш - чйивириш, ясана гъакъириш. Гъаддихъди сабси, чазра тувру савабан къадар кам шулдар.

- Риш чан девлетнаан швушвди гъадагъуз ихтияр айин?

- Пайгъамбарин ﷺ гъядисдиь дупна: «Швушв ктагъруган юкъуб дюшюшдиш фикир тувну ккунду: дугъан девлет, ужуб тухум, утканвал ва дугъан дин; уву диндихъди гъягърур кадагъ...» (аль-Бухари ва Муслим). Мурарикан варитан ужуб уткан хасият ва диндин тереф ву. Табаранийихъан вуйи жара гъядисдиь дупна: «Шли риш девлет ва утканвал бадали швушвди гъидисиш, думу утканвалихъна, девлетнахъ мягърум хъиди. Хъа шли думу диндин терефнаан гъидисиш, Аллагу Тааьлайи дугъаз утканвалра девлетра тувди» (лиг «Игъ'яь улуму ддин», 2-пи том). Гъаци вуйиган, швушвди риш дугъан утканвалиан ваь, хъа дугъан диндин терефназ дилигну дисуб ужу ву. Ва гъаму дюн'яйиьра, Ахиратдира уж'вал хъибди, иншаАллагу.

- Мусурман касдиз папрус зигуз ихтияр айин?

- Исламдиь ухъуз къанунар улупна ва гъадрарихъди ухъу гъягъуб лазим ву. Аллагу Тааьлайи Гирами Къур'андиь дупна (мяна): «Аллагъдин ﷻ ччвурнахъан харж апинай ва жвуван хиларихъди жвув йиклувалихъна магъаанай. Ужувлар апинай, дугъриданна Аллагу Тааьлайиз ужувлар апрудар ккунидар ву» («Бакъара» сура, 195-пи аят). Жара аятдиь Аллагу Тааьлайи дупна (мяна): «Жвуву жвув миликнанай» («ан-Ниса» сура, 29-пи аят). Гъаму аятариан гъаври шулуки, жвуван жандиз зарар айиб аплуб гъярам ву. Варидариз аьгъюганси, папрусин кум жандиз гизаф зарар кайиб ву, ва диди яваш-явашди уву йиклувалихъна хуру. Гъаци вуйиган, жандиз зарар туврубдихъан ярхла йихъай, кфуру Исламдин гъюкмийинди, ва гъацира жара дюшюшаризра дилигну, аьлимари папрус зигувал гъярам ву кфуру фетва адабгъну.

Рузнама

Февраль

Йигъ	Гъиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гъудуб.	Лисундин Аз-зугър	Гъаркван. Аль-аьср	Лавлан. Аль-Магъриб	Хъитгирхъ. Аль-гъишаь
1	6:23	8:02	13:03	15:39	18:04	19:30
2	6:22	8:01	13:03	15:40	18:05	19:31
4	6:20	7:58	13:03	15:42	18:08	19:34
6	6:18	7:56	13:03	15:44	18:10	19:36
8	6:15	7:53	13:03	15:46	18:13	19:39
10	6:13	7:51	13:03	15:48	18:15	19:41
12	6:11	7:49	13:03	15:50	18:17	19:43
14	6:09	7:46	13:03	15:52	18:20	19:46
16	6:07	7:44	13:03	15:54	18:22	19:48
18	6:05	7:41	13:03	15:56	18:25	19:50
20	6:03	7:38	13:03	15:58	18:28	19:52
22	5:59	7:35	13:03	16:00	18:31	19:55
24	5:56	7:32	13:02	16:01	18:33	19:58
26	5:54	7:29	13:02	16:03	18:35	20:00
28	5:51	7:26	13:02	16:05	18:38	20:03